

Traducere din limba italiană de
Oana Boșca-Mălin

EDITURA ALLFA

IL SENTIERO DEI NIDI DI RAGNO

Italo Calvino

Copyright © The Estate of Italo Calvino, 2002

All rights reserved

CĂRAREA CUIBURILOR DE PĂIANJEN

Italo Calvino

Copyright © 2012 Editura **ALLFA**

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României CALVINO, ITALO

Cărarea cuiburilor de păianjen / Italo Calvino ;
trad. : Oana Boșca-Mălin. – București : ALLFA, 2012
ISBN 978-973-724-356-0

I. Boșca-Mălin, Oana (trad.)

821.131.1-31=135.1

Toate drepturile rezervate Editurii **ALLFA**.

Nicio parte din acest volum nu poate fi copiată

fără permisiunea scrisă a Editurii **ALLFA**.

Drepturile de distribuție în străinătate aparțin în exclusivitate editurii.

All rights reserved. The distribution of this book outside
Romania, without the written permission of **ALLFA**,
is strictly prohibited.

Copyright © 2012 by **ALLFA**.

Editura **ALLFA**: Bd. Constructorilor nr. 20A, et. 3,

sector 6, cod 060512 – București

Tel.: 021 402 26 00

Fax: 021 402 26 10

Distribuție: Tel.: 021 402 26 30; 021 402 26 33

Comenzi: comenzi@all.ro
www.all.ro

Redactare: Ioana Opaț

Tehnoredactare: Liviu Stoica

Corectură: Martin Zick

Design copertă: Alexandru Novac

I

Ca să-și facă loc până în capătul aleii, razele soarelui trebuie să coboare drept, de-a lungul pereților reci, despărțiți prin arcade ce traversează dunga de cer de un albastru intens.

Razele coboară drept, pătrund prin ferestrele așezate pe ziduri ici-colo, în dezordine, printre mănunchiurile de busuioc și măghiran plantate în oale, pe pervazurile ferestrelor, printre furouri atârinate de sfori; până jos, pe caldarâmul din trepte și pietre de râu, cu un jgheab pe mijloc, în care se adună urina catârilor.

E de ajuns un strigăt de-al lui Pin ca să înceapă un cântec, cu nasu-n vânt, pe pragul prăvăliei, un singur strigăt scăpat, înainte ca mâna lui Pietro Uscățivul, cizmarul, să se prăvălească, lovindu-l între țeastă și grumaz, pentru ca la pervazuri să se iște un ecou de țipete și înjurături.

— Pin! Deja începi să ne chinui! Hai, zi-ne una de-a ta, Pin! Pin, afurisitul, ce-ți fac ăștia, mă? Pin, bot de macac! Uscăți-s-ar vocea-n gâtlej, odată pentru totdeauna! Tu și hoțu' ăla de găini de stăpână-tău! Tu și curva aia de soră-ta!

Dar Pin e deja în mijlocul uliței, cu mâinile în buzunarele hainei prea mari pentru el, și îi privește în ochi, pe rând, fără să râdă:

— Auzi, măi Celestino, ia mai taci din gură, că tare mândru-ți mai e costumul cel nou. Ia zi, da' furtul ăla de pânză de la Moli Nuovi – tot nu se știe cine a fost, ai? Eh, da' ce mai contează acu'. Servus, Carolina, norocu' tău, de data aia. Noroc că bărbatu-tău nu s-a uitat și sub pat. Și tu, Pască, cică s-a petrecut taman în satul tău. Da, că Garibaldi a adus cu el săpun și țăraniii tăi l-au mâncat. Mama mă-sii, Pască, mâncătorule de săpun, da' tu ai habar, mă, cât costă săpunul?

Pin are o voce răgușită, de copil bătrân: rostește fiecare replică serios, șoptind grav și pe urmă izbucnește brusc în râs, scoțând din gâtlej un *i* de parc-ar fluiera, iar pistruii roșii și negri i se strâng în jurul ochilor ca un roi de viespi.

Cine-l ia pe Pin peste picior are de ce se teme: cunoaște daravelele tuturor locuitorilor uliței și nu știi niciodată ce mai scoate la lumină. De dimineața până seara stă sub ferestre și-și rupe gâtul cântând și strigând, în timp ce, în prăvălia lui Pietro Uscățivul, muntele de pantofi scâlciați mai are puțin și îngroapă tejgheaua, revărsându-se în drum.

— Pin! Macacule! Bocciule! îi mai strigă câte o femeie. Mai bine mi-ai pingeli saboții, decât să stai să ne superi cât îi ziulica de mare! De-o lună îi țineți acolo, în grămada aia. Am să-i zic eu stăpânului ăluia al tău, când l-or scoate de la mititica!

Pietro Uscățivul își petrece jumătate de an la închisoare, pentru că s-a născut păgubos și de câte ori e vreun furt prin împrejurimi, tot el ajunge la zdup. Se întoarce de la închisoare și vede muntele de pantofi găuriți și prăvălia deschisă, fără țipenie de om. Atunci se așază la tejghea, ia un pantof, îl întoarce pe-o față și pe alta, îl aruncă înapoi în grămadă; apoi își ia fața păroasă în mâinile osoase și înjură. Pin sosește fluierând și încă nu știe ce-l așteaptă: se trezește deodată cu Pietro Uscățivul în față, cu mâinile deja ridicate în aer, cu pupilele galbene pe margini și chipul înnegrit de barba scurtă ca părul de câine. Băiatul urlă, dar Pietro Uscățivul a pus deja mâna pe el și nu-i mai dă drumul: când a obosit să-l altoiască, îl lasă în prăvălie și se duce întins la birt. În ziua cu pricina, nu-l mai vede nimeni.

Seara, o dată la două zile, la sora lui Pin vine în vizită marinarul neamț. Pin îl așteaptă pe uliță când îl vede urcând, ca să-i ceară o țigară: la început era generos și-i dădea câte trei, patru odată. E ușor să-l iei peste picior, pentru că marinarul nu înțelege și se zgâiește cu moaca aia ca laptele brânzit, fără contur, rasă până la tâmple. Apoi, după ce pleacă, poți să te strâmbi pe la spatele lui, că sigur n-are să se-ntoarcă; privit din spate, neamțul e caraghios, cu cele două panglici negre care-i coboară de la bereta marinărească până la dosul pe care haina scurtă nu i-l acoperă, un dos cărnos ca de femeie, cu un pistol nemțesc mare pus pe deasupra.

— Codoșule... Codoșule... îi șoptesc lui Pin oamenii de la ferestre, pentru că nu-i bine să glumești cu lumea de teapa asta.

— Încornoraților... Încornoraților... răspunde Pin însoțindu-și vorbele cu un gest și umplându-și gâtul și nasul de fumul încă prea aspru și tare pentru gâtulejul lui de copil, dar pe care trebuie să-l tragă în piept cu nesaț, nu știe prea bine de ce, până când îi lăcrimează ochii și tușește amarnic. Pe urmă, cu țigara în gură, trebuie să meargă la cârciumă și să zică:

— Mama mă-sii, cui îmi face cinste cu un pahar îi povestesc una de-mi spune mersi.

La cârciumă găsești mereu aceleași fețe, în fiecare zi, de ani întregi, cu coatele pe mese și bărbiile-n pumni, urmărind muștele pe mușama și umbra vineție din fundul paharelor.

— Ei, ce-i? zice Michel Francezu'. Ce, a coborât soră-ta prețurile?

Ceilalți râd și dau cu pumnu-n masă:

— Ți-ai furat-o de data asta, Pin, ți-a închis gura!

Pin stă acolo și-l măsoară de jos în sus, printre șuvițele de păr țepos care-i mănâncă din frunte.

— Mama mă-sii, exact cum credeam. Ia uitați-vă la el, îi stă capul numai la soră-mea. Vă zic eu, nu-și ia gândul de la ea: s-a-ndrăgostit. S-a îndrăgostit de soră-mea, ce curaj pe capul lui...

Ceilalți râd în hohote, îl bat pe umăr și-i toarnă un pahar. Lui Pin nu-i place vinul: e aspru pe gât, îți face pielea de găină și-ți dă poftă să râzi, să strigi și să fii răutăcios. Și totuși, îl bea, dă peste cap paharele dintr-o înghițitură, la fel cum înghite fumul, la fel cum o spionează noaptea pe soră-sa, cu silă, când e cu bărbați goi în pat; văzând-o acolo, parcă simte o mângâiere dură sub piele, un gust aspru, așa cum au toate treburile bărbătești: fumatul, vinul, femeile.

— Cântă, Pin, îi zic toți. Pin cântă bine, cu seriozitate, îmbătoșat, cu vocea aia de copil răgușit. Cântă *Cele patru anotimpuri*.

*Dar când mă gândesc la viitorul
libertății mele pierdute
să o sărut aș vrea și-apoi să mor
în timp ce ea doarme... neștiutoare...*

Bărbații ascultă în tăcere, cu ochii plecați, de parcă ar fi un imn bisericesc. Toți au trecut pe la pușcărie: cine n-a fost niciodată la gherlă, nu-i bărbat adevărat. Iar vechiul imn al condamnaților e plin de jalea aia care ți se strecoară-n oase la căderea serii, în celulă, când paznicii își fac rondul și bat în gratii cu un baston de fier și, încet-încet, toate scandalurile, toate înjurăturile se potolesc, rămâne doar o voce care cântă cântecul ăla, așa, ca Pin acum, și nimeni nu-i strigă să-nceteze.

*Îmi place noaptea să stau ascultând
cum strigă nervos santinela.
Îmi place să văd luna trecând
când îmi luminează celula.*

Pin n-a fost niciodată la pușcărie: atunci când au vrut să-l închidă la *minori*, a fugit. Din când în când, îl mai prind polițiștii de stradă, pentru vreo incursiune pe acoperișurile pieței de verdețuri, însă el înnebunește tot corpul de gardă cu zbierele și plânsul lui, până când îi dau drumul. Dar a fost închis un pic în celulele poliției, știe cu ce se mănâncă și tocmai de aceea cântă bine, din inimă.

Pin știe toate cântecele vechi pe care le-a învățat de la bărbații din cârciumă, cântece care vorbesc despre fapte sângeroase; pe ăla de zice *Întoarce-te, Caserio...* și pe ăla cu Peppino care-l ucide pe locotenent. Apoi, deodată, când toți s-au întristat, când privesc în vinețiul paharelor și scuipă, băiatul face o piruetă în mijlocul fumului din crâșmă și intonează din rărunchi:

— Și-am mângâiat-o pe plete. Și ea a zis: nu acolo, băiete. Du-te mai jos, că-i mai frumos. Iubite, de mă-ndrăgești, mai jos tre' să nimerești.

Atunci bărbații trântesc vajnic cu pumnul-n masă, iar crâșmărița pune degrabă paharele la adăpost; bărbații strigă „hiuuu“ și bat ritmul cu palmele. Iar femeile din cârciumă, babe bețive, roșii la față, ca Artilerista, se leagănă schițând un pas de dans. Iar Pin, cu sângele urcat la cap, e o furie care-i face să strângă din dinți, cântă-n gura mare șansoneta de doi bani, mai-mai să-și dea duhul:

— Și am atins-o pe năsuc, iar ea mi-a zis că-s mameluc. De-o grădină ai să dai, cată-n surtuc.

Toți ceilalți, bătând ritmul cu mâinile către bătrâna Artileristă, care se leagănă, cântă în cor:

— Iubite, de mă-ndrăgești, mai jos tre' să nimerești.

În ziua aceea, marinarul neamț venea pe uliță, cam prost dispus. Hamburg, ținutul lui, era ciuruit de bombe în fiecare zi, iar el aștepta zilnic vești de la nevastă-sa, de la copii. Era blând și afectuos neamțul, avea o fire meridională rătăcită în pielea unui om din mările nordului. Își umpluse casa de plozi și acum, când războiul îl împinsese departe, încerca să-și lepede povara căldurii umane îndrăgind prostituate din țările aflate sub ocupație.

— Are nicio țigară, îi zice lui Pin, care i-a ieșit în cale să-i dea *gutentag*. Pin îi aruncă o căutătură piezișă.

— Hei, camarade, bag seama că pe-aici umblă și astăzi dorul, așa-i?

Acum neamțul îl scrutează pe Pin; nu pricepe.

— Vii cumva s-o vezi pe soră-mea? zice Pin cu indiferență.

La care neamțul:

— Sora nu acasă?

— Păi ce, nu știi? Pin are o expresie ipocrită pe chip, de zici c-a fost crescut la popi. Nu știi c-au dus-o la spital, sărmana de ea! Boală urâtă, dar se pare că acum te vindeci, dac-o găsești la timp. Doar că ea o avea de ceva vreme... Închipuie-ți: la spital, biata de ea!

Fața neamțului parcă-i lapte brânzit; bâiguie și transpiră:

— Spi-tal? Boa-lă?

De la o fereastră de mezanin se ițește bustul unei fetișcane cu chip cabalin și păr ca de negresă.

— Nu-l asculta, Frick, nu-l asculta pe nerușinatul ăla, strigă fata. Da' să știi că pe-asta mi-o plătești, bot de macac, mai ai un pic și mă duci la sapă de lemn. Hai sus, Frick, nu pleca urechea la ce zice, glumea, dracu' să-l ia!

Pin se strâmbă la ea.

— Da' știi că ai cam intrat în răcori, camarade! face către neamț și țâșnește pe o uliță lăturalnică.

Uneori, când joci un renghi cuiva, ai un gust amar, așa că Pin se trezește hălăduind singur pe străduțe, cu toată lumea care-l gonește și-i strigă în spate vorbe urâte. Atunci ai avea chef să

bați străzile cu o gașcă de prieteni cărora să le arăți unde-și fac cuib păianjenii, băieții cu care să te bați cu trestile acolo, la șanț. Dar copiii nu-l plac pe Pin: el e prietenul oamenilor mari, știe să le zică lucruri care-i fac să râdă și să se enerveze, nu-i ca ceilalți, care nu-nțeleg o iotă din ce vorbesc adulții. Câteodată, Pin ar vrea să se-nhăiteze cu cei de vârsta lui, să-i întrebe dacă nu-l lasă și pe el să se joace de-a castelul și să-i arate pasajul subteran care dă în Piața Târgoveților. Dar băieții nu-l bagă în seamă, iar de la o vreme chiar îl iau la pumni; pentru că Pin are două brațe subțirele și e cel mai slab dintre toți. La el merg uneori să ceară explicații despre cele ce se petrec între femei și bărbați; dar Pin începe să-i ia peste picior, strigând pe uliță, așa că mamele îi cheamă:

— Costanzo! Giacomino! De câte ori ți-am spus să nu te mai înhăitezi cu băiatul ăla atât de prost-crescut!

Mamele au dreptate: Pin nu știe să povestească alceva decât despre femei și bărbați în pat sau despre bărbați uciși ori băgați la răcoare, istorisiri pe care i le-au dezvăluit oamenii mari, un fel de basme pe care adulții și le spun între ei și pe care puștilor le-ar plăcea să le asculte, dacă Pin n-ar strecura printre ele glume și lucruri de neînțeles, pe care ei nici măcar nu le pot ghici.

Iar lui Pin nu-i rămâne altceva de făcut decât să se refugieze în lumea oamenilor mari, care-i întorc spatele, lumea adulților, care, totuși, e de neînțeles și distantă și pentru el la fel ca și pentru ceilalți copii, dar pe ei e mai ușor să-i ia peste picior, cu pofta aia a lor de femei și cu frica de polițai, până când cei mari se satură și încep să-i ardă câte o scatoalcă peste ceafă.

Acum Pin are să intre în cârciuma violetă, tulbure de fum, și are să spună tot felul de treburi deocheate, mășcări de nici n-au auzit oamenii așa ceva, o să-i facă să-și piardă mințile de furie și să se ia la bătaie și-o să cânte cântece emoționante, chinându-se până o să-i apuce plânsul și pe el, și pe ei, o să născocească glume și strâmbături noi de să te strici de răs, nu alta, doar ca să risipească pâcla de singurătate care i se adună-n piept în seri ca aceasta.

Dar în cârciumă bărbații sunt un zid de spinări, care nu se deschide pentru el; iar între ei se află un străin slab și serios.

Când intră Pin, bărbatii îi aruncă o căutătură, apoi se uită la necunoscut și spun ceva. Pin observă că e o atmosferă ciudată; un motiv în plus să înainteze cu mâinile-n buzunar și să zică:

— Mama mă-sii, trebuia să vedeți ce moacă a făcut neamț’.

Lumea nu răspunde cu ieșirile obișnuite. Se întorc încet, unul câte unul. Michel Francezu’ îl măsoară primul, de parcă nu l-ar mai fi văzut niciodată, apoi zice agale:

— Ești un împuțit de codoș.

Roiul de viespi de pe fața lui Pin se agită și se calmează imediat, după care băiatul vorbește calm, dar cu ochii micșorați:

— Pe urmă-mi spui tu de ce.

Girafă își răsucește puțin gâtul spre el și zice:

— Cară-te, noi n-avem ce împărți cu cei care și-o trag cu nemții.

— O să ajungeți – zice Gian Șoferu’ – mari scule pe la organizația fascistă, tu și soră-ta, cu pilele voastre.

Pin încearcă să-și compună expresia ca atunci când se pregătește să-i ia peste picior.

— Pe urmă îmi explicați voi ce vreți să ziceți cu asta, zice. Eu cu fasciștii n-am avut niciodată nimic de-a face, nici măcar cu *ballila*¹, iar soră-mea își face veacul cu cine vrea și nu deranjează pe nimeni.

Michel se scarpină puțin pe față:

— Când o să vină ziua să se-ntoarcă roata – mă-nțelegi? –, pe soră-ta o s-o punem să umble rasă-n cap și despuiată ca o găină jumulită... Iar pe tine... pentru tine ne gândim la o caznă de nici nu-ți trece prin minte.

Pin nu se tulbură, dar se vede că înăuntrul lui suferă și-și mușcă buzele:

— Când o să vină ziua aia-n care o să vă deșteptați, zice, am să vă lămuresc eu cum stă treaba. În primul rând, eu și soră-mea nu știm nimic unul de celălalt, și n-aveți decât să faceți voi pe codoșii, dacă asta poftiți. În al doilea rând, soră-mea nu se duce cu nemții pentru că ține cu ei, ci pentru că e internațională

¹ Organizație fascistă premilitară a copiilor, similară ca structură cu cea a pionierilor români din perioada comunistă.

precum Crucea Roșie și, la fel de bine cum se duce acum cu ei, are să se ducă și cu englezii, și cu negrii, și cu cine dracu' o să mai vină după ei. (Toate astea sunt cuvinte pe care Pin le-a învățat ascultându-i pe cei mari, poate chiar pe cei care vorbesc acum cu el. De ce trebuie acum să le explice asta tocmai lor?) În al treilea rând, n-am făcut altceva decât să-l tapez pe neamț de țigări clasa-ntâi și-n schimb îi mai joc renghiuri ca ăla de azi, pe care nici nu vi-l povestesc, că m-ați ofiicat.

Dar încercarea de a schimba vorba nu prinde. Gian Șoferu' zice:

— Gata cu glumele! Eu am fost în Croația, și acolo era de-ajuns ca un împutit de neamț să meargă la femei într-un sat, că nici nu-i mai găseau hoitul.

Michel face:

— Într-o bună zi, o să dai tu de neamțu' ăla al tău într-un tomberon, ascultă la mine.

Necunoscutul, care a tăcut în toată vremea asta, fără să aprobe sau să zâmbească, îl trage ușor de mânecă:

— Nu-i cazul să vorbim acum despre asta. Amintiți-vă ce v-am spus.

Ceilalți încuviințează din cap și se uită din nou la Pin. Ce-or fi vrând oare de la el?

— Ia zi, îl iscodește Michel, ai văzut ce pistol are marina-
rul?

— Un ditamai revolveru', asta are, răspunde Pin.

— Bine, face Michel, tu ai să ne-aduci pistolu' ăla.

— Și cum fac?

— Te descurci tu.

— Cum să fac, dacă-l ține toată ziua lipit de fund? Luați-i-l voi!

— Vreau să zic: la un moment dat, nu-și scoate el pantalo-
nii? Și atunci își scoate și pistolul, asta-i clar. Tu te duci și i-l
iei. Te descurci.

— Dacă vreau.

— Ascultă, intervine Girafă, nouă nu ne arde de glume aici.
Dacă vrei să fii de-ai noștri, acumă știi ce ai de făcut; dacă nu...

— Dacă nu?

— Dacă nu... Știi ce-i aia un *gap*¹?

Bărbatul necunoscut îi dă un cot lui Girafă și clatină din cap: pare nemulțumit comportamentul celorlalți.

Pentru Pin, cuvintele noi au întotdeauna o aură de mister, ca și cum ar face aluzie la ceva întunecat și interzis. Un *gap*? Ce Dumnezeu o fi un *gap*?

— Da, știi ce e, zice.

— Ce e? face Girafă.

— E aia care-i în... tine și-n toată familia ta.

Dar bărbății nu-l ascultă. Necunoscutul le-a făcut semn să-și apropie capetele și le vorbește în șoaptă, se pare că-i ceartă pentru ceva, iar ei îi dau dreptate.

Pin e pe dinafară de toate astea. Acum o să plece fără să scoată o vorbă, iar despre povestea aia cu pistolul e mai bine să nu mai vorbească, e un lucru fără importanță, poate că bărbății l-au uitat deja.

Dar Pin e abia în dreptul ușii, când Francezu' ridică fruntea și zice:

— Deci, Pin, pentru povestea aia ne-am înțeles.

Pin ar vrea să-nceapă din nou să facă pe prostul, dar dintr-odată se simte copil în mijlocul adulților și rămâne cu mâna pe cantul ușii.

— Dacă nu, să nu mai apari pe aici, amenință Francezu'.

Acum Pin e pe uliță. S-a înserat, iar la ferestre se aprind luminile. În depărtare, la râu, încep să orăcăie broaștele; în anotimpul ăsta, băieții stau la pândă în jurul lacurilor, ca să le prindă. Dacă le strângi în mână, broaștele-ți dau o senzație de cleios, de alunecos, seamănă cu femeile, așa, netede și goale.

Trece un băiat cu ochelari și ciorapi până la genunchi. Battistino.

— Battistino, tu știi ce-i ăla un *gap*?

Battistino bate din pleoape, curios:

— Nu, spune-mi: ce e?

Pin începe să chicotească:

¹ GAP – Grupurile de Acțiune Patriotică – erau unități de partizani, luptători clandestini pentru eliberarea Italiei de fascism și nazism.

— Du-te mai bine la mă-ta și-ntreab-o ce-i ăla un *gap*! Zi-i: mama, îmi faci cadou un *gap*? Ia spune-i așa: o să vezi că-ți explică ea!

Battistino pleacă, umilit.

Pin merge în sus pe uliță, e aproape întuneric; se simte singur și pierdut în povestea cu sânge și trupuri goale care e viața bărbaților.